

UTASI JUDIT

Aktuális kriminológiai kutatások ismertetése¹

Egy kriminológus számára mindig fontos a kitekintés: milyen munka folyik a kollégáknál, melyek a fő irányvonalak, vannak-e hasonló témájú kutatások, milyen eredmények születtek, és van-e olyan téma, amellyel itthon is érdemes lenne foglalkozni.

Jelen munkámban öt irányadó kriminológiai központ folyamatban lévő kutatásait szeretném bemutatni, abban a reményben, hogy nem csak számomra hasznos az új eredmények megismerése.

Karl Eberhard Egyetem Kriminológiai Intézet²

Az intézet legfontosabb, a hatvanas évek közepe óta évente megismételt alkalmazott kriminológiai kutatása a *fiatal felnőtt elkövetők összehasonlító vizsgálata*.

Négyszáz férfi vesz részt benne: húsz-harminc évesek, egyik részük legalább hat hónapos szabadságvesztésre ítélt és próbára bocsátott, másik részük pedig az átlagnépességből kiválasztott összehasonlító csoport. A kutatók az egyes esetek vizsgálatakor megnézik a személyiséget, elemzik a környezetet, a büntetőeljárásor keletkező aktákat. Pszichiátriai vizsgálatot folytatnak, kikérdezésnek, pszichológiai tesztnak és orvosi vizsgálatnak vetik alá őket. Munkájukat segíti a munkaügyi központtól, polgármesteri hivataltól, iskoláktól és a betegbiztosítótól kapott adatbázis.

Az egyénre vonatkozó vizsgálatokból nem tudtak jelentős különbségeket megállapítani a két csoport között, nem úgy, mint a szociális környezetben, amelynél alapvető eltérések voltak. Nem az adott külső körülményekben különböztek, sokkal inkább a hétköznapi életben megmutató magatartásukban, viszonyaikban, életstílusukban. E jellemzőik miatt „lógtak ki” az átlagból.

A kutatás célja egy elkövetői ideáltípus kialakítása, a tettesek átfogó szemlélete szociális viszonyaik közepette.

1987 óta rendszeresen megkísérlik felvenni a kapcsolatot az egykori vizsgálati alanyokkal. Ez természetesen igen nehéz feladat, de az elítéltek felével és a kontrollcsoport kétharmadával sikerült interjúkat készíteniük. A beszélgetések a maga-

1 Institut für Kriminologie Eberhard Karls Universität, Tübingen; Max-Planck-Institut, Freiburg; Centre for Criminology University of Oxford; Institute of Criminology University of Cambridge; Australian Institute of Criminology.

2 Institut für Kriminologie Eberhard Karls Universität Tübingen, <http://www.ifk.jura.uni-tuebingen.de/>

tartásfűsok széles spektrumát mutatták, és egyben megerősítették a korábbi eredményt, amely szerint az életvitel és a kriminalitás szoros összefüggést mutat.

A kutatók eddig 62 elítélt részcsoportjának adatait értékelték, és ennek folyamánként kidolgozták a bűnözői karrier tipikus formáit, körülményeit, az életvitelbeli változásokat és a vizsgált személyek önértékelésbeli változásait.

A második kutatási szakaszban a szövetségi központi adatokat szerzik be az összes alany 15 és 50 éves kora közötti elítéléséről, az elkövetési módokról és a szabadságvesztés tartamáról. Ezzel kívánják vizsgálni a bűnözés belső dinamikáját és a tettesek szociális, gazdasági, kulturális körülményeit.

A német intézet következő fő iránya a szervezett bűnözés, amelynek a feltárását célzó projekt optimalizálni kívánja a rendőrség tevékenységét és a Szövetségi Bűnügyi Rendőri Hivatal (Bundeskriminalamt; BKA) tanácsadó funkcióját. Ezen túlmenően szeretnék felderíteni a szervezett bűnözés kutatásának fehér foltjait, és cselekvési javaslatokkal segíteni a további munkát.

Kiemelt szerep jutott az intézetben a mobbingnak. Az áldozattá válás egyéni feltételeit vizsgálják az iskolai és munkahelyi zaklatás tükrében. A kriminológiai és pszichiátriai pilotkutatás nagy hangsúlyt helyez a megelőzési lehetőségekre. A vizsgálat súlypontja a potenciális áldozaton van, de az egyéni és családi keretfeltételek elemzésével – a lehetséges áldozat mellett – a tettesek váláshoz vezető körülményeket is feltárják.

A kutatók szerint a mobbing forrása a teljesítménydrukk, a stressz és a konkurenciaharc. Ezek a tényezők mindenkit érintenek egy csoportban, de nem mindenkiből lesz áldozat, további okok is kellene ahhoz, hogy valaki terrorizálás sértettje legyen.

A tübingeni iskolások és különböző munkaszervezetek dolgozói által kitöltött internetes kérdőívek vizsgálata után szoros összefüggést találtak a szülői nevelési stílus, a primer szocializáció, a személyiség és az alapvető beállítódás, illetve ezek együttállása, valamint azon valószínűség között, hogy valaki mobbing áldozata vagy elkövetője lesz-e.

A kutatók eddigi tapasztalataikra építve ajánlásokat, beavatkozási terveket dolgoztak ki, továbbá csoportos beszélgetéseket vezetnek, amelyeken a szolidaritást helyezik a középpontba.

Egy 2009-ben induló longitudinális kutatás (2011-ig) az adelsheimi börtönben szabadságvesztésüket töltő fiatalok elkövetők élethelyzeteit, konkrétan a *peremre szorultságot*, a kívülállás és a szegénység megtapasztalását vizsgálja. A tervek szerint három részvizsgálatot végeznek:

- felméri az aktuális állapotot, a szociális, gazdasági indikátorokat, az elkülönülés és szociális beágyazódás jellemzőit;

- majd a fiatalokú elkövetői populációt hasonlítják össze az átlag kamaszokkal abból a célból, hogy a szociális szelekció kritériumait meg lehessen állapítani;
- végül a szabadságvesztésüket töltő fiatalokú rabok peremre szorultságának és növekvő problématerhelésének hosszan tartó analizisével kívánják tisztázni, vajon a fiatalokú elítéltek változásai csak az össztársadalmi változásokat tükrözik vissza, vagy abban egy másik társadalmi megközelítés, a szegénység és a szociális marginalitás játszik szerepet.

Ez a biográfiailag problémás helyzetekről szóló alap kutatás rendszabályok és kezelési koncepciók megalkotását célozza a büntetés-végrehajtási intézetekben.

A 2002-ben bevezetett MIT-koncepció (mehrfach und intensiv Täter; többszörös visszaesők) alapján a hesseni rendőrségi kutatóhellyel együttműködve elemzik az összes visszaeső *tettes* aktáját, és interjúkat is készítenek abból a célból, hogy javítsák a bűnüldözést, különösen a források és a büntényen túlmutató, tettesorientált vizsgálatok összekapcsolása, a részt vevő hatóságok hatékony kooperációja révén.

A német kutatók mindkét általam vizsgált kriminológiai intézetben kiemelt érdeklődéssel közelítik meg a *vallás* és *vallásosság* viszonyát a bűnözéssel, visszatartó erejét, vagy éppen bűnelkövetésre ösztönző hatását. Egyrészt a keresztény (katolikus és főleg protestáns) egyház, másrészt a bevándorlók nagy része által vallott muzulmán *hit* szerepét vizsgálják. A tübingeni tervek szerint megpróbálnak kifejleszteni a vallásos családi nevelés hatékonyságának kutatásához vezető megalapozott módszertant, valamint alkalmas mintát keresnek. Majd ez után indul egy a fiatalok kriminalitását, pszichiátriai jellemzőit és a valláspedagógia szerepét elemző projekt. Ennek során átlagos, pszichikailag „szokatlan”, továbbá bűnelkövetői múlttal bíró fiatalokat és szüleiket szeretnék kikérdezni vallásos nevelési tapasztalataikról.

2006-ban egyébként már végeztek egy iskolai (minden iskolatípus szerepelt) kérdőíves vizsgálatot 2700 13–21 éves diák körében. Központi kérdései voltak a vallásosság, szocializáció és értékorientáció. A baden-württembergi vizsgálat abból a szempontból jelentős, hogy a mintába bekerült a Németországban nagy számban élő török és a Szovjetunió utódállamaiból származó fiatal is. További különlegesség, hogy egyúttal büntetés-végrehajtási intézetekben is vizsgáldtak ugyanazon szempontok alapján. Megfigyeléseik szerint a börtönökben a vallásnak csoportspecifikus integrációs szerepe van, de a megelőzési munkában nem segít, a fogvatartottakat ugyanis egy sor problematikus érték jellemzi (a szociális integrált értékek kevésbé jelennek meg, mint az átlagemberek között), mivel a „kinti” fiatalokhoz képest döntően eltérő szülői magatartással találkozhatnak (parancselvű nevelés, testi fenytés, a napközbeni kontroll és a strukturált szabadidős magatartás hiánya, iskolai lógás).

A tübingeni intézet kutatói és számos egyetem, illetve kutatóintézet közreműködésével 1993-ban létrehoztak egy munkacsoportot, amely egy egész Németországra kiterjedő vizsgálatot végez a fiatalkorú és felnőtt *áldozati és tettesi* kör átfogó statisztikai elemzésével. Folyamatosan dokumentálják a fejlesztéseket, a résztvevők a statisztika létrehozása révén látják munkájuk eredményét és a fejlesztési irányokat. 2009-ben tizedszer publikálták eredményeiket.

Végül nemrégiben zárult le a fiatalkorúak büntetés-végrehajtásából szabadulók utókezelésének a heidelbergi egyetemmel közös vizsgálata. A baden-württembergi igazságügyi minisztérium modellprojektjében a fiatalkorú fogvatartottaknak különlegesen *intenzív pártfogást* kínálnak fel a szabadulás idejére. A kutatók arra kíváncsiak, a követéssel milyen büntetésből szabadultakat lehet elérni, milyen intézkedéseket lehet alkalmazni, hogyan ítéli meg a résztvevők a projektet, és a projekt kriminológiailag relevánsan befolyásolja-e a szabadulók helyzetét. Az eredményesség érdekében csoportos vitákat terveznek a pártfogottakkal, pártfogókkal, szociális munkásokkal, a projektet koordináló szövetségek képviselőivel és gyakorló büntetőjogászokkal készített interjúkon túl.

Freiburgi Max-Planck Intézet³

Az intézet kriminológiai részlegében öt fő irány szerinti kutatnak:

1. A büntetőeljárás és a szankciók változása.
2. Veszélyes elkövetők.
3. Belső biztonság, szervezett bűnözés, terrorizmus, társadalmi tapasztalatok és reakciók.
4. Bűnözés, szociális összefüggések, változások.
5. Kriminálpolitika és jogállami fejlődés az átmeneti társadalmakban.

Az *elektronikus házi őrizet* hesseni tapasztalatait igyekeznek összegyűjteni, ott ugyanis néhány éve bevezették a heves vitákat generáló alternatív büntetés-végrehajtási módszert. A német jogpolitikusokat, kriminológusokat a nyolcvanas évekbeli angolszász, később svéd, holland eredmények ösztönözték vitára. Miközben támogatói értelmes, alacsony költségű, modern, humánus eljárásként üdvözölték, addig mások aggódnak a totális felügyelet (orwelli Nagy testvér) kialakulása, az emberi méltóság veszélyeztetése miatt. Ellenzői szerint viszont az ilyen felügyelet otthoni szabadság, és nem büntetés. A kutatás 2009-ben fejeződött be.

³ <http://www.mpicc.de/ww/de/pub/home.cfm>

Felkeltette a kutatók érdeklődését a házkutatás kevésbé vizsgált területe, amelyről – kiemelkedő gyakorlatuk jelentősége ellenére – nincs statisztika. Nemcsak egy különösen látványos módszerről van szó az adó- és gazdasági bűnözéssel kapcsolatos eljárásokban, hanem egy minden állampolgárt érintő nyomozati cselekményről, amely a nem terheltekre is kihat.

Fontos téma a *sajtószabadság* kérdése a *nyomozás kontextusában*, amely a hatvanas évek „Spiegel-botránya” óta izgatja a közvéleményt és a jogászokat. Most a Cicero Magazinnál és a Wolfsburger Allgemeine Zeitungnál történt házkutatások, őrizetbe vételek és telefonlehallgatások kapcsán vált ismét aktuálissá a sajtóval kapcsolatos nyomozások kivitelezésének, hatékonyságának, eljárási cselekményeinek elemzése. A vizsgálati módszerek alapjogi jelentősége ellenére kevés empirikus ismeret van.

A fő irány utolsó témája a tübingeni intézet MIT-kutatásával rokon büntetőjogi szankciók és visszaeső bűnözés vizsgálata. A központi nyilvántartás adataiból vizsgálják a visszaesési jellemzőket azon elkövetők körében, akiket 2004-ben helyeztek szabadlábra. Három évig követik őket, egyúttal feltárják a bűncselekményükből, a szankcióból, korukból és nemükből fakadó összefüggéseket.

A veszélyes elkövetők köréből a *szexuális elkövetőket* elemzi 2003-tól 2013-ig a saársországi *szociálterápiai intézet* vizsgálata. 1998-ban új törvény született a szexuális és más veszélyes bűntettek leküzdésére. 2003 januárja óta minden ilyen elkövetőnek kötelező részt vennie a legalább két éves szabadságmegvonásos terápián. A saársországi terápiás részlegen végzett kezelések tanulmányozásával a visszaesési kriminalitást, a terápiát, annak környezetét kívánják megismerni, és a visszaesés prognózisának javítását tűzték ki célul.

Ugyancsak az említett intézményben vizsgálják a *fiatalkorú szexuális elkövetőket* abból a szempontból, hogy vajon a kamaszok számára kidolgozott speciális terápia elvezet-e a szexuális bűnözés visszaesésének csökkentéséhez. Elképzelésük szerint ki kell alakítani fiatalkorú-specifikus nézőpontot, prognóziskritériumokat, és ezeket kell vizsgálni a regisztrált visszaesés figyelembevételével.

A *szexuális bűnözés* egyedülálló *longitudinális vizsgálatával* még alaposabban körüljárják azt a kérdést, milyen valószínűséggel lehet előre következtetni szexuális erőszakra az elkövető adataiból, priuszából. Hat baden-württembergi születési kohorszból szerzett adatokból vizsgálják a témát, anélkül hogy szelektálnának az elítélés és a végrehajtás specialitása alapján.

2009-ben zárult a szintén *szexuális erőszakot elkövetők* között azon személyek vizsgálata, akiket már *elbocsátottak a büntetés-végrehajtásból*. A kutatók összefüggéseket keresnek a civil életük alakulása és a visszaesés veszélye között.

A halálbüntetés és a közvélekedés kapcsolatát 2004 óta vizsgálja az 2009-ben lezáruló kutatás, amely főként Kínát elemzi ebből az aspektusból. A büntető-jogi rendszerben a halálbüntetés jelentőségét a közvélemény és annak a politikára, kriminálpolitikára való visszahatása határozza meg. Kínában a lakosságot a haszonelvűség és a közbiztonság konkrét elvárása, továbbá speciális kulturális beállítódás (a bosszú hagyománya) jellemzi. A halálbüntetés jövőbeni megszüntetéséről szóló vita alapjaként kutatni kell a társadalom tényleges véleményét, és kritikusán kell szemlélni a közvélemény és a kriminálpolitika kölcsönhatását.

2005 óta elemzik Németország keleti és nyugati nagy lakótelepein a toronyházakkal kapcsolatos építészeti és szociális intézkedésekből származó bűnmegelőzési lehetőségeit. Egyértelműen kiderült, milyen nagy a szerepük az építő cégeknek és a lakóközösségeknek. Fontos szerep jut a városépítő, -fenntartó politikai terveknek, intézkedéseknek a bűnkalkuk teremtésében, illetve lehetetlenné tételében.

Az intézet egy nagy nemzetközi kutatás résztvevőjeként (2002–2008) megkísérelte modellezni a világ kábítószerpiacát, azon belül is a termékfajtaikat, piaci árakat, áramlásukat. Központi szerepe révén mélyrehatóan elemezték az afgán beavatkozási lehetőségeket és a tálib rezsim szerepét.

A rendőrség és a multikulturális társadalmakban élő fiatalok együttműködéséről és kölcsönös tapasztalatairól szóló, 2009-ben induló és 2012-ben lezáruló kutatás francia mintára kezdődött. Érintettsége miatt a német közvélemény érdeklődéssel szemlélte a franciaországi elővárosi zavargásokat, noha Németországban hasonló események nem voltak. Bár a többség tagadja a kérdést, mégis kutatni kezdtek, kelle felni ilyen összeütközésektől, hiszen a migráns háttérrel bíró fiatalok mára jelentős részét alkotják a lakosságnak. Szociális hátrányuk és hiányzó integrációjuk mellett a rendőrség és a fiatalok viszonya potenciális konfliktusmező. A kutatás célja a francia és német kollektív erőszak összehasonlítása, megismerése és a rendőri legitimitás vizsgálata.

A „gyűlöletkriminalitás” (motiváció – és nem a tett – által meghatározott cselekmény, amelynek áldozata bőre, származása, szexuális orientáltsága, valamint hajléktalansága alapján bizonyos csoporthoz tartozik) üldözése és elemzése két kutatás témáját is adja az intézetben. Az elsőben a gyűlölet motiválta bűntettek rendőri, jogi, igazságszolgáltatási feldolgozása és a konfliktuskezelés a központi téma. Ennek keretében osztályozzák, vizsgálják és dolgozzák fel a bűntetteket. A tett–tettes–áldozat struktúrávizsgálatokor igyekeznek tisztázni a különbségeket a gyűlölet és az egyéb motivációjú tettek között. A kutatás része a rendőri, ügyészi és bírói ügyértékelés és -feldolgozás elemzése.

A szintén e témával foglalkozó másik vizsgálat egy speciális kört kíván megismerni: azokat a fiatalokú és fiatal felnőt (14–24 éves férfi) elkövetőket, akik gyű-

lőlet-bűncselekmény elkövetése miatt töltik szabadságvesztésüket. A kérdések középpontjában a kamaszok/fiatalok identitása, önképe, kapcsolataik szélsőjobbos viszonyaik hatására történő megváltozása, elkövetett bűncselekményük áll. A kutatók azt szeretnék tisztán látni, hogy a szélsőjobboldali, illetve annak tartott elkövetőkre mennyire hatnak szélsőjobbos orientációs példák, ezek milyen módon nyilvánulnak meg, és milyen jelentőségűek a fiatalok önmeghatározása szempontjából. A további kutatási célok között szerepelnek a személyes és büntetés-végrehajtási intézményi körülmények, amelyek elvezetnek a szélsőséges szemlélethez, vagy éppen az arról való leváláshoz. Az őrizetbe vétel kezdetekor és hét-kilenc hónappal később, az őrizet során elemzik a szélsőséges társak hatását az elkövető önképre, majd ennek esetleges változását, tettének a korábbiaktól eltérő szemlélését.

Bűnelkövetői karrierek vizsgálatát tűzte ki célul a *bűnözés és szankcionálás fejlődésének kohorszvizsgálását végző kutatócsoport.* A megválaszolásra váró kérdések a következők:

- A kora gyermekkorban előforduló rendőrségi ügyek előjelei-e egy jövőbeni bűnözői magatartásnak?
- A bűnözés fejlődése mennyire befolyásolt a szociális változások által?
- Milyen bűnspecifikus és életrajzi tényezőktől függ az igazságszolgáltatás szankcionálására, és mennyiben befolyásolja azt a szociális változás?
- Az igazságszolgáltatás beavatkozásai befolyásolják-e a bűnözés fejlődését?

Egy 2010-ben lezáruló kutatás az *időskori bűnözés* megismerését tűzte ki célul: konkrétan arra kíváncsiak, hogy a kriminológiai elméletek érvényesek-e az idős emberekre, beszélhetünk-e esetükben bűnspecifikusságról, és lehet-e tipizálni őket erkölcsi, normatív beállítódásuk és bűnözői magatartásuk alapján. 3555 ötven és nyolcvan év közötti dél-badeni polgárt kérdeztek meg postai, önbevallásos kérdőív útján személyiségükről, tulajdonságaikról, egészségi állapotukról, életrajzi eseményeikről, szociális integrációjukról, elkövetett cselekményeikről, esetleges áldozati tapasztalataikról, félelmeikről. Száz résztvevővel személyes interjú is készült.

Nagyon különleges témát, a *családon belüli szándékos emberölést, majd az elkövető öngyilkosságát* vizsgálta egy 2009-ben lezáruló nemzetközi kutatás, amely behatóan elemzi ennek a ritka és súlyos, komplex erőszaknak a szociológiai és kriminológiai jellemzőit, pszichoszociális okait. Az egyéni vizsgálatok keretében azokkal az öngyilkosságot megkísérlő elkövetőkkel interjúztak a kriminálpszichológusok, akik családtag, illetve partner megölése miatt kiszabott szabadságvesztésüket töltik. Az ez utáni makrovizsgálat során a szociális összefüggéseket, a normához való viszonyt nézik meg, remélve, hogy megtalálják az összefüggéseket, amelyek növelik egy efféle cselekménysorozat előfordulásának valószínűségét.

A nagy létszámú bevándorló népesség nemcsak a francia elővárosi zavargások németországi lehetőségével riogatja a közvéleményt, hanem a „becsületgyilkosságok” felzakkoló sajtóhíreivel is. Ez az iszlám országokból a hiányzó integrációjú bevándorlókkal együtt érkező speciális motívumú emberölés tipikusan a női családtagok ellen irányul. A tettes(ek) szemében az áldozat magatartási normát sért (főleg szexuális „tisztaság”, patriarchális, családi erőszakhoz tartozó alárendeltség normái), amiért véres megtorlás jár. A gyilkosság a fenyegetettnak érzett családi becsület helyreállítását szolgálja, ezért a családtagok közösen tervelik ki. Nehéz az ilyen cselekmények pontos meghatározása, ebbe a kategóriába sorolása, és elhatárolása más szándékos emberölésektől, így számuk is tisztázatlan. A kutatás éppen ezért az ismertté vált 55 esetet elemzi, a tettes és áldozat viszonya, az elkövetés előzményei, okai, indítékai és az igazságszolgáltatás feldolgozási módszerei szempontjából.

A külső vagy belső konfliktusukat utókezelő államok számára megalkotott „modell-törvénykönyv” szerepét vizsgálták egy 2009-ben befejeződő kutatásban. Az átmeneti társadalmaknak kifejlesztett alap a büntető igazságszolgáltatás és a konszolidált rendszer felépítésére szolgál. A „modell-btk.” általános és különös részből áll, ezen kívül büntetőeljárás, büntetés-végrehajtási és rendőri törvény is készült.

Az *Egyesült Államok és Kína kínzás elleni egyezményének végrehajtását* nemzetközi részvétellel és az Európai Bizottság finanszírozása mellett ellenőrzik 2006 óta.

Az intézet saját kínai kutatása mellett részt vesz egy 2010-ben lezáruló, ugyancsak az Európai Bizottság által finanszírozott vizsgálatban, amely nemzetközi projekt keretében kutatja a kínai kormány halálbüntetésre vonatkozó politikáját.

Oxfordi Egyetem Kriminológiai Központ⁴

Az intézetben öt kutatási fő irányt határoztak meg:

1. *Biztonság, jogok és igazságszolgáltatás* (terrorizmusellenes jogalkotás, kriminalizáció és büntetőjogi elméletek, emberi jogok, magánbiztonság, veszélyek, bizonytalansági tényezők, megelőzés, demokrácia).
2. *Büntetési kultúra, jogpolitika és gyakorlat* (büntetési kultúrák, a halálbüntetés, a bevándorlás visszatartása, állampolgárság, büntetési elméletek, büntetés-végrehajtási intézetek, rehabilitáció, veszélyek és közvédelem, resztoratív igazságszolgáltatás, ítélkezés, fiatalkorúak).

⁴ Centre for Criminology University of Oxford; <http://www.crim.ox.ac.uk/>

3. Közösségi vélemény, politikai elképzelések és büntetőkontroll-politika (bűnözés, büntetés és politikai kultúra, büntetőkontroll, politikai ideológiák, kriminológia, közérdek, történeti szociológia, új irányok).
4. „Törvényen kívüli” kormányzás és szervezett bűnözés (a maffia, bűnözői csoportok áttelepítése, szociális hálók elemzése, cselekvési elméletek).
5. Áldozatok (hatóság félrevezetése, igazságszolgáltatás rendje elleni cselekmények, áldozatok jogai, szükségletei, szerepük a büntetőeljárásban, a resztoratív igazságszolgáltatás, a családon belüli erőszak és az emberkereskedelem áldozatai).

További négy, az előbbiekhöz szorosan kapcsolódó mellékírány:

- a) Kapcsolatkeresés a büntetőjog-tudomány és a „szociotudományok” elképzelései között a modernitásról, a veszélyekről, globalizációról, állampolgárságról, kormányzásról, kultúráról és hálózatokról.
- b) Az összehasonlító kriminológiai kutatások elmélete és gyakorlata.
- c) A bűncselekmények és a büntetőjogi szabályozás szociológiai és kritikai jogszabályi elemzésének összekapcsolása.
- d) A kriminológiai kutatások és a közérdek közötti csomópontok megértése és ennek hasznosítása.

Az első fő irányon belül a „védelmező” büntetőjogról készül tanulmány, amely a büntetőjog és büntetőeljárás-jog természetének és funkciójának változását, fejlődését elemzi. Az eddigi munkáról rendezett megbeszélés címe: *Miért büntetőjog?*, a fejlődés irányát mutatja. A kutatók szerint változásban van a normatív pozíció is, amelynek alapja a morál változása. Ez az elméleti megközelítés – várakozásaik szerint – minden bizonnyal gondolkodásra készíti a büntetőjog filozófusait.

A témához kapcsolódóan 2005 óta vizsgálják – egy 1995-ös kutatás megismétléseként – a jelenlegi büntetőjog körvonalait, az új bűncselekményfajtákat, abban a reményben, hogy nyomon követhető legyen az angol büntetőjog stílusa és tartalmi változásai.

Szintén a fő irány témája a közösségvédelem és a veszélyeztetettség viszonya. Az erről folyó kutatás keretében a kimagaslóan súlyos bűncselekményt elkövető fiatalokkal kapcsolatos döntéseket vizsgálják a törvényszéki jogászok és a szociális munkások fiatalokúakat védő határozatainak elemzésével, összehasonlításával. Két projekt folyik a vizsgálat mellett: a *Foglaljuk le a fiatalokat* és a *Beérkezés*.

Bűnmegelőzés, reintegráció és a bűnözői életmóddal való szakítás a témája annak a kutatásnak, amely a korai beavatkozás, segítség hatása és a rizikófaktorok elemzése útján, „terápiás szövetség” alkalmazásával célozza meg a bűnözők

számának csökkentését, a társadalomba visszatérés támogatását, valamint törvénytisztelő életmód kialakítását.

A biztonsághoz való jogot, a polgári önazonosságához való jogot és a jó kormányzáshoz való jogot, továbbá a felelősség elméleti kérdését, e jogok viszonyát az alapvető emberi jogokhoz járják körül párhuzamosan folyó vizsgálatokban.

A nemzetközi összehasonlítás után szkeptikusan tekintenek a biztonsághoz való jogra, ezért egy alapos törvényi koncepció kidolgozása mellett érvelnek.

Ugyancsak nemzetközi kitekintés alapján elemzik a jogok és kiváltságok viszonyát, és megkísérelnek elméleti keretet adni a polgári identitás különböző korokban és helyeken való megjelenési formáihoz.

A jó kormányzáshoz való jog valójában jog a korrupciómentességre. A téma kapcsán a konszernnek befolyása került a kutatók érdeklődésének középpontjába.

Aktuális téma a „biztonságfogyasztás”, azaz a vásárlás a biztonságért. A biztonsági árucikkek marketingje, a félelem csillapításának ígérete és a nagyobb biztonságérzet megszerzése, kulcsfontosságú termékek, fogyasztás, ellátók, piac, hiszen áll a vizsgálat homlokerében.

Egy másik intézeti kutatás szintén erre a körre fókuszál, amikor a biztonsági technológiák bizonytalanságát, a valószínűség-számítást és az aktuárius technológiák jellemzőit mutatja be. Részletesen tanulmányozza a biztonság eredetét, szemantikáját és a jelentésváltozásokat, valamint a privat biztonságipart és a hábonú, illetve a terrorcselekmények politikai, büntető igazságszolgáltatási biztonsági szempontjait.

Friss publikáció mutatja be a *rendőrségi kultúrát a változó világban*, amely a brit rendőrség különféle egységeinek több mint hatszáz óras közvetlen megfigyelésén, és több mint hatvan interjún alapszik. A kutató az elmúlt három évtized gazdasági, politikai változásainak hatásait értékeli. Vizsgálja az etnikai, gender és szexuális újdonságokat, a reformkezdeményezéseket és azok sikerét, illetve az esetleges rendőrségi ellenállást. A szerző elemezte azt is, hogyan javították a kulturális változások a rendőrség munkakörülményeit, hogyan lett szolgálatuk hatékonyabb és igazságosabb.

A második fő irány részeként elemzik a *büntetés-végrehajtási* intézetekben és az előzetes fogva tartó központokban a *faji, nemi és állampolgársági* hovatartozás pozitív diszkriminációs eszméjét, a támogatás megvalósulását.

A kutatás kitekint az egyesült államokbeli gyakorlatra, a nemek és fajok helyzetének alakulására a gyarmati időszaktól napjainkig.

A legújabb vizsgálat a *bevándorlás* visszatartása kapcsán tanulmányozza a nemek és fajok helyzetét, elemzi az Egyesült Államok, Nagy-Britannia és Ausztrália menedékjogi és bevándorlási törvényeit.

A *szervezeti változások* is megmozgatták a kutatók fantáziáját: a National Offender Management Service 2004-es létrehozásával nagyobb kooperáció ala-

ult ki a büntető igazságszolgáltatásban. Két párhuzamos kutatás is folyik az új szolgálat hatásvizsgálata kapcsán: a feltételes szabaddábra helyezés és a büntetés-végrehajtás szemszögéből végzett kritikai vizsgálattal informálni szeretné a jogpolitikusokat a fejlődés irányáról, a megvalósult kísérlet tapasztalatairól.

A *harmadik fő irány* témája a „közkriminológia”, a kriminológiai politika a XXI. században. Ennek keretében tanulmányozzák, hogyan értették meg a kriminológusok a kriminológia, a politika és a közérdek közötti összefüggéseket az elmúlt évtizedekben, és hogyan válaszoltak a konfrontálódó dilemmákra a XXI. század elején. A vizsgálat kiindulópontja a politikai ideológiák, a büntetőpolitika történeti szociológiája az 1970-es évektől napjainkig Walesben és Angliában.

További, kisebb vizsgálat is folyik a fő irányon belül, amely *túlzást és mértékletességet* keres a jelenkori büntetésekből, tekintettel a laikusokban és a politikusokban élő büntetési vágyra.

A *negyedik fő irány* a szervezett bűnözés öt területét is vizsgálja. A globalizáció sötét oldalaként jellemzik az eredeti származási, működési helyről bűnözői csoportok áttelepítésének jelenségét. A *maffia „transzplantáció”* meghatározó tényezői a migráció, a szervezeti tulajdonságok, a személyek közötti hűség szintje, speciális állami politika. Ezek következtében figyelhető meg a szicíliai maffia New Orleansban és az argentinai Rosarióban, az orosz bűnözői csoportok Rómában, Budapesten és New Yorkban, valamint a 'Ndrangheta Észak-Olaszországban, Hongkongban, szoros kapcsolatot ápolva a kínai triádokkal.

A bűnözői *szociális háló* elemzése nagy fontosságú a maffia megismeréséhez. Elemzik a kapcsolatokat, az aktivitást, pénzmozgásokat, a nemzetközi személymozgást, a bűnözők hátországát, a nők szerepét és az intézményi „támogatást”.

Kiemelt helye van a szervezett bűnözésben az *altruizmusnak* a nagy rizikójú helyzetekben. Kérdés, hogy mi vezet az embereket egymás segítségére, önfeláldozásra veszélyes szituációkban. A racionális és irracionális hajtóerőt tanulmányozák ezzel kapcsolatban.

Igazán mélyreható adatgyűjtés folyik az *olasz–amerikai maffia demográfiai adatainak* feldolgozásával. Ezer maffiózó névváltozatait, szervezetbe lépésének idejét, bűnözői karrierjét rendszerezik, és a későbbiekben publikálják.

Az utolsó téma teszi teljessé a fő irányt: a *szervezett bűnözés és a művészet* kapcsolata, megjelenése a populáris kultúrában. Tekintettel arra, hogy tevékenységüket nem tudják nyíltan reklámozni, de a bandatagok számára is szükséges a lelki megerősítés, a tradíciók megőrzése, az erőszak reputációja, ezért befolyást szereznek a szórakoztatóiparban. Ennek speciális megnyilvánulása a japán jakuzamozsi. A kvázilegitim jakuzák előszeretettel pénzelnék filmeket, ezzel támogatva a

maffia-imázst. A keresztapák gyakran ábrázolják magukat a filmekben jósgos patriarchaként és pozitív társadalmi erőként.

Az ötödik fő irányon belül kutatják a szexuális vagy fizikai erőszak hamis vádja alapján induló eljárásokat.

Bár sokszor előfordul a hatóság félrevezetése, de nem nagyon kutatják, pedig a „hibás” ügyek rossz ítéletekhez és főként szabadságvesztéshez vezetnek. Nagyon érdekes részét adják a vizsgálatnak azok az ügyek, amelyek gyerekekkel foglalkozó személyek (például pedagógus, orvos, edző stb.) ellen indultak hamis vádak alapján.

Cambridge-i Egyetem Kriminológiai Intézete⁵

A Cambridge-i Egyetemnek három igen aktív kutatási központja van: Peterborough, a börtönkutatási központ és a büntetési elméletek és etika központja.

A Peterborough-i kamasz- és fiatalfelnőtt-vizsgálat

2002-ben indult ez a tízévesre tervezett longitudinális kutatás, amely azt a random kiválasztott több mint hétszáz gyereket vizsgálja, akik 2002-ben töltötték be hetedik életévüket. A kutatás első szakaszában – a szülők elemzése után – 12-13 éves koruktól 15-16 éves korukig tanulmányozták őket postai kérdőívek segítségével. A kutatók érdeklődése a családi életre, iskolai tapasztalatokra, kortárs csoportokra, közösségi tulajdonságokra, egyéni jellemzőkre (például erkölcsi értékek, önkontroll stb.), szabadidő beosztására, napi aktivitásra (hol történik, kik vannak jelen), kockázatos környezeti tényezőkre irányult.

A kutatás még folyamatban van, de az jól látszik, hogy szoros kölcsönhatás van az egyéni jellemzők (például erkölcsi értékek) és a környezeti tényezők (például ellenőrzés, felügyelet) között. Kiemelt fontosságúnak találják a bűncselekményi okok (mint a szegényes erkölcsi értékszemlélet) és az okok okainak (például a hátrányos helyzet) elválasztását.

Börtönkutatási központ

A *Börtönélet-formálás* projekten belül a 2009-es kutatások a következők:

Értékekre, gyakorlatra és eredményekre fókuszál az *állami és magán büntetés-végrehajtási* intézetekben folyó kutatás, amely kilencven, bv.-ben dolgozó, vezető

⁵ Institute of Criminology University of Cambridge; <http://www.crim.cam.ac.uk/>

menedzserrel készített interjúban elemzi értékszempontjait, hátterüket és motivációikat. Szignifikáns különbségeket találtak a két szektor dolgozóinak munkakultúrájában. A privát szektor intézményi nehézségei ellenére erős a dolgozók biztonságérzete és bizalma a vezetőség iránt, munkájukhoz is pozitívabban viszonyulnak, mint állami kollégáik. Az állami alkalmazottak hűségesebbek a hagyományos kultúrához, amely negatívan viszonyul az elítéltekhez, és ebben a viselkedésben a tisztességtelen, nem gondoskodó magatartás is előfordul. Mégsem lehet azt mondani, hogy a pozitívabb érzelmek a magánszférában az elítéltek jobb életkörülményeihez vezettek, egyértelműen alacsonyabb itt az életminőség. Az állami szektorra inkább jellemző a bizalom, biztonság és harmónia. Habár a privát szektorban több tiszt tűnt magabiztosnak elméletben az erőszak alkalmazásában, mégis az a tendencia, hogy kevés erőszakot használnak, nincs önkény, az örök pedig frusztráltak, stresszesek. Az állami bv.-ben erősebb a helyes büntetőszempont, de gyakoribb az erő használata.

Elítéltek társadalma, vagyis erő, adaptáció és szociális élet egy angol börtönben a témája annak a kutatásnak, amely elemzi az elítéltek élettörténeteit, identitását, alkalmazkodási stílusait, eltérő tapasztalatait, hierarchiáját, szociális viszonyait, értékeit, normáit.

Rehabilitációs munka a börtönökben – a terápiás közösség ügyére összpontosít a vizsgálat, amely a hangsúlyt a fogvatartottak önrányítására és önfegyelmére helyezi. Ezek az alternatív kiscsoportok nagyon kooperatívak, elszigetelt közösségeket mégis nehéz beépíteni a bv.-be, mert nem népszerűek társaik között, sőt az örök körében sem.

A *Gondoskodás a börtönben* című kutatás a fogvatartottak és az örök szempontjából tanulmányozza ezt az elítéltek számára oly fontos tevékenységet, amelyet tiszteletteljes, fair és barátságos viszonyként jellemeztek. Bizalmat kelt bennük, bátorítást nyújt, hogy a jövőben érzelmi és gyakorlati problémákkal is megkeressék fogva tartóikat. Enyhíti annak érzetét, hogy tehetetlenek, elszigeteltek és hitványak, egyúttal jó érzést kelt bennük, reményt ad, és szolgálatkészek lesznek. A gondoskodási struktúra egyforma nők és férfiak, csüggedt és optimista rabok között, de volt néhány fontos eltérés a csoportokban. A csüggedtek nehezebbnek találják a figyelem elérését, továbbá a nőkkel együtt jobban vágytak mélyebb érzelmi segítségre. A férfiak a barátkozás tényét emelték ki a szempontok közül. A kutatók a fogvatartottak által leírt ideális figyelemre tekintettel elemezték az örök szemléletét és gyakorlatát. Az örök alapvetően csoportnak látják a rabokat, amelyet személyi biztonság, bizalom és traumák jellemeznek. A gondoskodás pragmatikus formáját tartják jónak a „régivágású”, csak korlátok között gondoskodó örök, míg a sokszor konfliktusok közé kerülő örök az ellenőrzéssel kombinálva gondoskodik, és erre

is gyakran csak feltételekkel hajlandók, noha jelentős energiát fordítanak rá. A „sérült” örök minimálisan vesznek részt a gondoskodásban, mert valamilyen trauma érte őket a munka során. Némelyikük igyekszik elkerülni a munkát, mások agresszívak a rabokkal, elidegenedettek és kínlódnak, elnyomják érzéseiket és érzelmeiket. Az örök mindannyian a biztonság részének és emberi szolgálatnak tekintik a fogvatartottakkal való törődést, csak mindegyik máshogy teszi.

Változó börtönök? Az 1998-as Whitemoor-vizsgálat megmutatta, hogy az örök és a rabok viszonyuk során diszkrétek, odafigyelés és biztonság jellemzi kapcsolatukat. 2001. szeptember 11. után hirtelen megváltoztak a muszlim rabok tapasztalatai: mindkét részről bizonytalanság, tartózkodás tapasztalható abban, hogyan viszonyuljanak, viselkedjenek egymással. Az új léghő negatív, erre utalnak a rabok kezeléséről, panaszairól, bántalmazásáról szóló adatok.

Egy londoni és egy kijevi régióba tartozó férfibörtönben végzett vizsgálat a hatalomviszonyokat elemzi a börtönlakók körében. A kontrasztok vizsgálatával tanulmányozza a hatalom központi, közvetítő szerepét, mindenre kiterjedő befolyását. Az angol és ukrán történelem és hatalmi berendezkedés eltérései a börtönépéséget is befolyásolják. Az ukrán bv.-ben négy csoportot különböztetnek meg: jár-örök (*bad guys*), szociális, pszichológiai örök (*good guys*) és a biztonsági örök (mindennel megbízottak). Ritka a nyílt konfrontáció az elítéltekkel, akik tisztában vannak az örök és hatalmuk tagozódásával. A börtönben dominánsan rendfenntartásra használják az erőszakot. Kilencszáz fogvatartottra kevesebb mint ötven őr jut, nincs elektronikus őrzés, viszont merev informális rétegződési rendszer jellemzi, amely a formális kényszer eszköze. A határokat megszabó uralkodó elvet mindenki ismeri és tolerálja: nem tudják azt nyújtani, amit a törvény garantál, ennél fogva nem kívánják a szabályok szigorú betartását.

Most elemzik két sikeres állami börtön vezetőségének átfogó vizsgálatát, amely arra irányult, hogy néz ki egy jó menedzsercsapat. Milyen a beszédük, a gondolkodásuk és a cselekedeteik.

A *Jó érzés és minőség a rabok életében* című vizsgálat interjúi hasonló eredményeket hoztak, mint a már ismertetett állami és privát bv. intézetek kutatása. A magánintézetekben az örök sokkal pozitívabban viszonyulnak a vezetőséghez és a börtönt irányító céghez, amely sokkal jobban bevonja az alkalmazottait munkájába. Az ellenőrzés és a rend az állami intézetekben jobb. Eltér viszont a kutatási eredmény abban, hogy a magán bv. intézetben jobbnak látja az életminőséget. Általános igazsággként jelentik ki, hogy a menedzsmentnek igen nagy a befolyása a börtönkultúrára.

Szituációs bűnmegelőzés: az intézetben elméleti és kutató kriminológusok, valamint filozófusok keresik közös vitáik során annak lehetőségeit, hogy csökkenthető legyenek a mindennapi élet bűnalkalmai, valamint a stratégiát a potenciális célpontok megerősítésére. Sokat várnak a lehetséges elkövetési helyszínek felügyeletének (például zárt láncú tévékontroll) fejlesztésétől is. Végül nagy szerep jut azoknak a módszereknek, amelyek eltérítik a potenciális elkövetőket az olyan helyszínektől, ahol bűnelkövetésre nyílik alkalmuk (például bizonyos személyek bevásárlóközpontokba és egyéb helyekre való bejutásának korlátozásával).

A kutatók számos emberi jogi problémával is szembesültek: az említett stratégiai ajánlások megvalósításakor sérülhet a szabad mozgáshoz való jog és a közterületeken az anonimitáshoz való jog.

Resztoratív igazságszolgáltatás: áldozat és tettes kiegyezése, a bűncselekmény elkövetése előtti állapot helyreállítása és ezzel a köznyugalom megteremtése szükségessé teszi a resztoratív módszert korlátozó elvek, valamint a szociális tényezők vizsgálatát. Értékelni kell a resztoratív programok sikerét és viszonyukat a hagyományosabb büntetési stratégiákhoz.

Szigorú felelősség: a vétkesség nélküli büntetőjogi felelősség alkalmazása igen elterjedt az angolszász jogban, noha sokan tisztességtelennek tartják. A kontinentális jogban csak korlátozott szerepű intézmény lényege (bizonyos esetekben nem szükséges bizonyítani a vádlott gondatlanságát) sok vitát generál a kutatók körében.

A támadó magatartás törvényi tilalma: a tolatkodó, illetlen, antiszociális és civilizálatlan viselkedés tilalma régóta élő, de egyre inkább a dekriminalizáció felé haladó tényállás. A kutatók az alapelvek és magának a támadó magatartásnak a meghatározása mellett tervezik a kiegyezési elvek, így például a tolerancia szerepének vizsgálatát. Elemzik a szociális faktorok szerepét, amelyek az ilyen viselkedést generálják. További kutatások tárgya a hatásos bűnmegelőzési politika kidolgozása.

A német Rechtsgut-elmélet: a Rechtsgut, azaz a törvény védte érdek, a német jog alapja, és mint ilyen, kivívta az intézet kriminológusainak figyelmét. Összehasonlító kutatás keretében vizsgálják az angolszász Harm Principle (ártalom elve) és a Rechtsgut jellemzőit.

Mediációs elvek a büntetésben: szintén német nyelvű projekt, kiinduló vitája Bázelen folyt a szubszidiaritásról, az ultima ratióról, az arányosságról, a toleranciáról mint a bűnözés korlátjáról, és a csökkentett büntetések kérdéséről a bonyolult felelősségi viszonyok szereplőinek esetében.

Ausztrál Kriminológiai Intézet⁶

A szabadságvesztéssel járó büntetések visszatartó hatását vizsgálják a fiatalokú visszaeső elkövetők tekintetében, mivel a fogva tartás költségei nagyon magasak az átlagosan napi 941 őrizetes viszonylatában. A költségtényező mellett igen kiemelkedő a két éven belüli visszaesések aránya is. E tények indokolják annak tanulmányozását, hogy milyen arányú lenne a visszaesés, ha ezek a fiatalok nem kaptak volna az első jogsértéskor szabadságvesztés-büntetést.

A kutatók figyelmét felkeltette a marketing alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata a bűnmegelőzésben, tekintettel arra, hogy az ausztrál közegészségügyben két évtizede jelentős szerepet játszik a szociális marketing (például: korai felismerés, egészségvédelem, az egyéni részvétel előmozdítása). Az egészségügyi tapasztalatokat hasznosítanák a kulcsfontosságú célcsoportok esetében úgy, hogy viselkedésük befolyásolásával hatékonyabb eredményeket érjenek el.

A kutatások középpontjában a célközönség nézőpontjának megértése, bevonásuk és igényeik kielégítése áll. A stratégia fontos tényezője a mediátorok és potenciális közvetítők gondos kiválasztása.

A szociális marketing bűnmegelőzési alkalmazásának lehetőségeit vizsgálják az időskori bűnözés kapcsán és a fiatalok között a szociális hálózatépítő internetes oldalakon.

Gyermekkorú felperesek a bírósági eljárásban a témája a következő kutatásnak, amely a gyermekek számára rendkívül traumatizáló hatású büntetőpereket elemzi. A gyermekkorúaknak sokkal nagyobb nehézséget jelent a részvétel az ilyen ügyekben, mint az egyéb felpereseknek, különösen igaz ez a szexuális bűncselekmények ügyeiben, és ha családtag ellen kell tanúskodniuk.

A kutatás célja kiemelni azokat a fő tényezőket, amelyek által a gyermekek sokkal nehezebben vészelik át ezeket az eljárásokat. Másrészt ismerteti a legfontosabb kezdeményezéseket, amelyeket már eddig is bevezettek a negatív hatások csökkentésére, és végül bizonyítja, hogy ezek a kezdeményezések csak korlátozott mértékben hatottak a gyermek felperesek helyzetére a büntető igazságszolgáltatási rendszerben. A korlátozott hatás oka a vádlotti és sértetti jogok egyensúlyának igénye.

Intim partner elleni erőszak jellemzőit vizsgálják a queenslandi bányászati régióban, abból a feltételezésből kiindulva, hogy az átlagnépességhez képest nagyobb arányú az erőszak a gyorsan növekvő bányászati közösségekben, a Bowen-mencében.

⁶ Australian Institute of Criminology; <http://www.aic.gov.au/>

Telefonos interjúk során kérdeztek rá a társadalmi, demográfiai, kapcsolati, magatartási és egészségi jellemzőkre. 532 nő 11,5 százaléka élt át testi erőszakot, és 31,4 százalék számolt be nem testi erőszakról. A depresszió szignifikánsan megjelent a szexuális zaklatás mellett, és mind a depresszió, mind az egyéb pszichológiai tünetek jellemzően korreláltak az erőszak egyéb formáival. A humanitárius szolgálatok aggályai ellenére a kutatás szerint a bányászati körzetekben a nőket nem éri több erőszak, mint az átlagnépességben.

Családon belüli szexuális erőszakot elkövető fiataloknak eseteit (jellegét, okát, kezelését) dolgozza fel az a kutatás, amely az ilyen fiatalok elkövetők körében jóval több olyan kamaszt talált, aki átélte már valamilyen nagyobb traumát, illetve diszfunkcionálisabb családban nőtt fel, továbbá megfigyelhető a viselkedési zavarok magasabb szintje is. Leggyakoribb a poszttraumás stressz okozta zavar.

Jelenleg a felnőttek számára kidolgozott kognitív viselkedési terápiát alkalmaznak náluk azzal a céllal, hogy a lehető legnagyobb eséllyel változtassák meg a fiatalok szexuális magatartását, és vessenek véget a generációkon átívelő erőszak átadásának.

A *magán biztonsági cégek* növekvő szerepét elemzik az intézet kutatói, tekintettel a biztonságipar aktivitására a bűnmegelőzésben és tényérésére a bűnüldözésben (a magán biztonsági személyzet és a rendőrség aránya több mint 2 : 1). Tíz évvel korábban a rendőrség még számbeli fölényben volt, 2006-ban ez a túlerő megfordult, és azóta is változatlan a tendencia. Míg a nemek megoszlása hasonló a két csoportnál (76 százalék férfi és 24 százalék nő), addig a magáncégeknél több az idősebb, a rendőrségi kötelékben pedig magasabban képzettek és jobban fizetettek.

Ausztráliában jelenleg több mint ötezer cég működik, a piac felét öt cég uralja. Száztfizezernél is több engedélyt adtak ki, és további növekedés várható (például az elektronikus felügyelet és a pénzszállítás terén). A tanulmány vázolja a nemzeti szabványok és engedélyezési rendszerek jövőjét is.

A *benzinkutak fegyveres rablása* gyakori hír az ausztrál sajtóban, mivel előfordulásuk folyamatosan nőtt az elmúlt évtizedben. Az elkövetői profilok elemzésével (éjjel, átlagosan 23 éves, magányos tettes, késsel követi el leggyakrabban a rablásokat) megállapították, hogy nem jellemzi előre megtervezettség az átlagosan 643 ausztrál dollár elkövetési értékű cselekményeket. A kutatást hosszú nyitva tartásuk, a cigaretta és egyéb cserélhető termék értékesítése, a pénzfizetési akciók nagy száma, és elszigeteltségük teszi tökéletes rablási célponttá. Ezekre tekintettel ajánlják a kutatók az átutalási betétek használatát, amelyek csökkenthetik a kockázatot.

Antiszociális magatartások, különösen az alkohol generálta erőszak megakadályozására dolgoztak ki integrált megközelítést az intézet kutatói, e stratégiában gazdasági és egészségügyi érdekek egyensúlyára törekedtek:

- *vállalkozások szabályozása*: erősebb szeszital-forgalmazási szabályozás, képzettebb személyzet, felelős alkoholkiszolgálás, erőszakkezelés, megelőzés;
- *bűnüldözés*: gyakoribb véletlenszerű rendőri ellenőrzés, vagy célzottan, a kiválasztott problémás helyszíneken;
- *orvosi szolgáltatások*: a kommunikáció javítása a rendőrség, mentők, kórházak között, továbbá az agresszív személyek hatékonyabb kezelése;
- *igazságszolgáltatás*: szakértő bíróság fejlesztése, és annak megfontolása, hogy fiatalokúak antiszociális magatartással bíróság elé kerüljenek-e;
- *oktatás, iskolai programok*: szociális és érzelmi komfortérzet javítása, konfliktuskezelő képességek és empátia fejlesztése;
- *technológia, média* szerepének elismerése abban, hogy hozzájárul az antiszociális viselkedéshez, ezért erősebb szabályozás kell a káros hatások minimalizálása érdekében, mindemellett felhasználható az erőszakra szóló közoktatási kampányokban;
- *közösség, kultúra*: kijárási tilalom, helyi közösségek ösztönzése, fiatalok aktívabb részvételre sarkallása a bűnmegelőzésben.

A *fegyveres rablások elleni stratégia* keretében egy sor potenciálisan hatékony szituációs bűnmegelőzési eszközt dolgoztak ki: magas ügyfél-átláthatóságú belső helyiségek, az állandó személyzet képzése a biztonságos pénzkezelésre, korlátozott összeg tartása, biztonsági rácsok, riasztó, dupla biztonsági ajtó stb.

Mindezek hatására csökkent a rablások száma a gyógyszertárakban, kissé csökkent a bankokban, viszont növekedett a benzinkutaknál. Ez az áthelyeződés a további kutatások tárgya.